

РЕЦЕНЗИЯ

от

доц. д-р Петя Йорданова Караиванова,
Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“,
член на научно жури, назначено със заповед № РД 38-233 от 24.06.2020 г. на
Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“

ОТНОСНО: защита на дисертационен труд за присъждане на образователната
и научна степен „доктор“

в област на висше образование: *1. Педагогически науки*

професионално направление: *1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика) с
обучение на английски език*

*Факултет по науки за образованието и изкуствата
катедра „Предучилищна и медийна педагогика“*

Докторант: *Хриселпи Хараламбос Гантара*

Тема: Управление на качеството на образователния мениджмънт в публичния
сектор – детска градина/училище: ефекти на икономически, финансови, инсти-
туционални и правни фактори

Научен ръководител: *проф. д-р Весела Методиева Гюрова*

ДАНИ ЗА ДИСЕРТАНТА

Хриселпи Гантара е възпитаник на Пирейския университет, където завършва бакалавърска програма „Бизнес организация и управление“. В периода 2013 – 2018 г. тя последователно завършва две магистратури – „Приложно счетоводство и одит“ и „STEM в образованието“. Придобитите квалификации и амбицията за професионално усъвършенстване предопределят научните ѝ интереси в сферата на мениджмънта и образованието и предпоставят целенасочени научни търсения в пресечното поле на тези две актуални проблемни области, с които е свързан просперитета на съвременното общество.

Професионалната експертиза на докторантката свидетелства за устойчивост в развитието на умения и компетенции и доказва капацитет на експерт, който може убедително да защити своя научна теза.

ДАНИ ЗА ДОКТОРАНТУРАТА, ДИСЕРТАЦИЯТА, АВТОРЕФЕРАТА И ПУБЛИКАЦИИТЕ

Хриселпи Хараламбос Гантара е редовен докторант в катедра „Предучилищна и медийна педагогика, записана с Ректорска Заповед РД 20 -1644/11.11 от 2016 г. Срокът на нейното обучение е 3 години, считано от 15.11. 2016 до 15.11. 2019 г. През този период тя своевременно и качествено е изпълнила всички задължения, включително учебните задължения, предвидени в индивидуалния план и всички други, които произтичат от докторантската програма. Отчислена е с право на защита с Ректорска Заповед РД 20-2113 от 26.11.2019 г. Дисертационният ѝ труд е обсъден в Катедра Предучилищна и медийна педагогика на

Факултет по науки за образованието и изкуствата при СУ „Св. Кл. Охридски“ и е насрочен за официална защита на 16.09.2020 г.

През целия период на своето обучение докторантката своевременно и прецизно отчита изпълнението на своите задължения, произтичащи от ИУП. От предоставената документация е видно, че не са допуснати нарушения при реализирането на дисертацията. Коректно са изпълнени формалните изисквания на действащите закони и правилници в РБ и СУ.

Актуалност на тематиката

Хриселпи Гантара е избрала да разработи интересна, актуална и дисертационна тема. Тя кореспондира с очакванията и изискванията на обществото за синхронизиране на педагогическите и икономическите императиви в управлението на образователните процеси и системи. Тази задача е сложна и ангажира вниманието на широк кръг експерти, които са обединени от амбицията да хармонизират обществените потребности, индивидуалните интереси и икономическите изисквания към образованието като услуга. В този широк и многообхватен контекст разработването на алтернативни концептуални програми за образователен мениджмънт изисква прецизно адаптиране на съвременните концепции на икономическите науки съобразно специфичните характеристики на образователните услуги, за да се гарантира преди всичко повишаване на качеството на образованието. Концептуалните модели за управление на качеството биха създали сигурност и увереност на педагогическите специалисти, защото чрез тях се предлагат научно обосновани управленски практики, които гарантират култура на качеството. Именно в това изследователско поле конкретизира своята тема за изследване Хриселпи Гантара, фокусирайки вниманието си върху разработване и апробиране на модел за оценяване и регулиране на качеството на образователния мениджмънт в публичния сектор – детска градина и училище.

Познаване на проблема

Хриселпи Гантара демонстрира задълбочено познаване на изследваната проблематика. За това свидетелства и обемът от проучени научни литературни източници и документи. На основата на отличното познаване на тяхното съдържание докторантката анализира и обобщава различни становища и позиции относно избраното проблемно изследователско поле, подчинявайки ги творчески на темата на своя дисертационен труд. Това ѝ дава възможност да очертае нерешени проблеми и слабости и да обоснове в теоретичен план своето намерение за разработване на авторска експериментална програма, ориентирана към управление на качеството в образователния мениджмънт детска градина/училище като ефект на комплекс от фактори – икономически, финансови, институционални и правни.

Методика на изследването

Избраната методика на изследване позволява постигане на поставените цели, ориентирани към предлагане на „алтернатива в качествено регулиране на образователния мениджмънт в публичния сектор – детска градина и училище“ (с. 79). Тя осигурява и получаване на адекватен отговор на задачите, решавани

в дисертационния труд. Разработена е така, че да гарантира получаване на валидна, релевантна и представителна информация. Описана е подробно и коректно. Реализирана е прецизно и професионално компетентно. Прави впечатление умелия подбор на разнообразни методи за събиране на емпирични данни. Те позполяват на докторантката да постигне обективен анализ на изходната теоретична и емпирична информация и гарантират достоверност на резултатите.

Теоретико-приложното изследване се реализира чрез комплекс от целесъобразно подбрани методи: теоретичен анализ, педагогически експеримент, наблюдение, анкетно проучване, математически и статистически методи за обработка и анализ на резултатите от изследването, графични методи за онагледяване.

Дизайнът и организационните параметри на изследването са коректно представени.

Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд е разработен в обем от 174 стр., от които 137 стр. са текст, а останалите страници са посветени на използваната литература – общо 174 източника, от които 13 интернет ресурси.

Трудът е структуриран в УВОД, ТРИ ГЛАВИ, ИЗВОДИ И ОБОБЩЕНИЕ, ЛИТЕРАТУРА И ПРИЛОЖЕНИЯ. В съдържанието му са включени общо 2 схеми, 3 таблици и 73 графики.

В *увода* докторантката аргументира избора на темата на своя дисертационен труд. Още тук прави опит да обоснове своята професионална и личностна ангажираност към изследваната проблематика и да мотивира насочеността на своя изследователски интерес, обвързвайки го с необходимостта от представяне на алтернативни програми за управление на качеството на образователния мениджмънт в детската градина и в училище.

В *първа глава* Хриселпи Гантара представя теоретичната постановка на проблема. Компетентно характеризира същността и спецификата на образователния мениджмънт, акцентирайки върху неговите измерения като теория, практика и законодателна регламентация, които в своето единство определят възможностите за приложимостта му към образователните услуги.

Сполучливо извежда като значим изследователски акцент качеството на управление на образованието, разглеждайки го като комплекс от управленски решения и като дейност, насочена към развитие на образователните институции. Привежда аргументи в подкрепа на необходимостта от непрекъснато усъвършенстване на образованието не само в краткосрочен, но и в дългосрочен план. Компетентно обосновава виждането си, че това е постижимо чрез комплекс от целесъобразни дейности, реализирани на различни нива посредством набор от инструменти, които позволяват гарантиране на култура на качеството в контекста на непрекъснато оптимизиране и усъвършенстване на дейността на образователната институция. Внася необходимата систематичност на ниво понятиен апарат, свързан с изследваната проблематика. Систематизира показатели за регулиране на качеството на образователния мениджмънт, които обхва-

щат неговата сложна феноменология. Анализирайки тяхната множествена измеримост, тя аргументира необходимостта от обосноваване на алтернативни модели, които да са адекватни на спецификата на образователните институции и да гарантират оптимален устойчив ефект на предлаганото от тях качество на образованието.

Докторантката показва добро познаване на спецификата на функциониране на образователния мениджмънт в детската градина и в училището като част от публичния сектор, която подлежи на регулация, за да предложи качествена образователна услуга. Тя убедително защитава необходимостта от управление на ниво законодателство, теория и практика, обвързвайки неговите резултативни с лидерството и отговорността, акцентирайки върху значението на образователната отговорност.

Хриселпи Гантара интегрира успешно познавателни и изследователски ресурси за нуждите на собственото си изследване. Коректно изяснява основни понятия и внася систематичност, която е особено полезна при следващите стъпки на осъществяване на емпиричната част от изследването. Използваните методи и процедури позволяват на докторантката да осмисли многоаспектността и взаимната обвързаност на идентифицираните на теоретично равнище проблеми.

Във *втора глава* Хриселпи Гантара представя дизайна на своето изследване. Много точно формулира изследователските рамки чрез целта, обекта, предмета, хипотезата и задачите на проучването. Конкретизира организацията и етапите на работа, уточнява участниците в различните фази на изследването. Представя лаконично своята експериментална програма, която проектира и структурира съобразно система от основополагащи принципи – адекватност на спецификата на образованието в ДГ и в училище, съобразеност с особеностите на гръцката образователна система, насоченост към основните педагогически субекти, приложимост в реална образователна среда, ефективност при осигуряване на своевременна обратна връзка и обективност на оценката. Конкретизира задълженията на директора и на учителите, като удачно ги диференцира в три групи: административни, педагогически и социално-културни.

В *трета глава* докторантката представя анализ на резултатите от изследването. Получените данни са изразени нагледно чрез подходящи графични методи. Направен е опит за тяхното интерпретиране, но считам че е необходимо по-категорично и убедително да бъдат анализирани статистическите резултати, за да бъдат изведени по-ясно аргументи за доказване на изследователската теза.

Приложенията представят съдържанието на анкетните карти, използвани в изследването. Към тях е удачно да се допълнят и критериите и показателите, по които е реализирано наблюдението в първата фаза на проучването.

Дисертационният труд е оригинално дело на автора. Той е придружен с декларация за оригиналност, попълнена съгласно изискванията на съответния Правилник на СУ. Съдържанието на дисертацията не нарушава авторските права и правата на интелектуалната собственост.

Езикът на дисертационния труд е академичен, стилът – подобаващ за този тип разработки, а структурата на текста е добре организирана.

Авторефератът е структуриран според изискванията, в обем от 48 страници и представя ясно съдържателните характеристики и структурните параметри за дисертационния труд.

Преценка на публикациите и личния принос на докторантката

Хриселпи Гантара представя 2 публикации по темата на своя дисертационен труд. Те са публикувани в сборници от докторантски конференции на СУ и доказват уменията на докторантката да популяризира резултатите от своите научни изследвания. В тях са отразени етапни резултати, свързани с работата по дисертационния проект.

НАУЧНИ ПРИНОСИ

Основните постижения в дисертационния труд и приносните моменти в него могат да се систематизират по следния начин:

А. Научно-теоретичен аспект:

1. Положително приемам реализирания научен и аналитико-сравнителен анализ на концепции, подходи и теории в класически и съвременни публикации, въз основа на който се привеждат убедителни аргументи в подкрепа на тезата за фундаменталното теоретично значение на проблема за управление на качеството в образователния мениджмънт детска градина/училище.

2. Оценявам положително изведените съвременни представи и дефиниции на основните понятия в дисертационния труд, като адмиравам обогатяването и конкретизирането им в контекста на авторската теза.

3. Намирам за значим опита да се разработи алтернативна програма за управление на качеството на образователния мениджмънт в детската градина и в училище, която е съобразена с особеностите на гръцката образователна система и чрез която се съдейства за преодоляване на дефицити в управлението на образованието по отношение на неговото качество.

Б. Експериментално-изследователски аспект:

1. Потвърждавам положително експериментално апробираната програма за управление на качеството на образователния мениджмънт в детската градина и в училище и намирам за нейно предимство статистически доказаното ѝ значение за оптимизиране на административните и педагогическите аспекти на качеството на образователните системи и процеси.

2. Положително приемам систематизирания инструментариум за оценка на дефицитите в гръцката образователна система по отношение на качеството на управление на образованието в публичния сектор – детска градина и училище. Той е лесноприложим и с достатъчна надежност.

3. Намирам за приносен момент разработения подробен въпросник за оценка на качеството, който е валиден и надежден инструмент за мониторинг и вземане на оптимални управленски решения за устойчиво качество на образованието.

В. Практико-приложен аспект:

1. Оценявам положително защитения в приложен план и статистически доказан пример за добра управленска практика, насочена към постигане на култура на качеството и адмиравам нейното апробиране в реална образователна среда.

2. Положително приемам обогатяването на управленския инструментариум с приложни инструменти и техники, които са адекватни на спецификата на образователната институция и имат статистически защитени ефекти.

Потвърждавам, че приносите съответстват на съдържанието на разработката и отразяват обективно постигнатото от докторантката.

Бележки, препоръки и въпроси

Като отчитам безспорните достойнства на дисертационния труд отправям следните **бележки и препоръки**:

1. Намирам, че авторската програма за оценка и регулация на качеството на образователния мениджмънт в детска градина и училище следва да бъде по-подробно представена. Считаю, че е удачно това да бъде направено в трета глава. Тя следва да се детайлизира, за да бъде категорично защитена като принос на докторантката.
2. Препоръчвам по-активно използване на набора от статистически методи, за да бъде категорично доказана изследователската теза. В този контекст е необходим и по-убедителен анализ на получените данни, за да бъдат очертани тенденции и основания за формулиране на изводи, които произтичат от реализираната изследователска работа и са подкрепени статистически.

Поставям на вниманието на докторантката следните **въпроси**:

1. С какво свързвате многоаспектността на феномена „образователен мениджмънт“?
2. Кои аспекти на качеството на образователния мениджмънт в най-голяма степен се повлияха от приложената авторска програма?
3. Виждате ли възможност за оптимизиране на разработеният от Вас модел за управление на качеството на образователните институции?
4. Кои са конкретните препоръки към ангажираните с образователния мениджмънт експерти и специалисти, за да се постигне устойчивост на качеството на предлаганите образователни услуги?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на СУ „Св. Климент Охридски“.

Дисертационният труд показва, че докторант *Хриселни Хараламбос Гантара притежава* задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика на чужд език –

английски) като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, постигнатите резултати и приноси, и предлагам на уважаемите членове на Научното жури своя положителен вот за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” на **Хриселни Хараламбос Гантара**, в област на висше образование *1. Педагогически науки*, професионално направление *1.2. Педагогика* (Предучилищна педагогика на чужд език – английски).

26.07. 2020 г.

Изготвил рецензията:

гр. Велико Търново

(доц. д-р Петя Караиванова)